

Byla C-67/24 [Amozov]ⁱ

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. sausio 29 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. sausio 16 d.

Ieškovas:

R. K.

Atsakovai

K. Ch.

D. K.

E. K.

NUTARTIS

Nr. 20113271

Sofija, 2024 m. sausio 16 d.

***SOFIYSKI RAYONEN SAD* (Sofijos rajono teismas, Bulgarija), <...>**

<...>

[šią nutartį priima] nagrinėdamas civilinę bylą Nr. 22941/2020, atsižvelgęs į tai, kad:

- 1 Procedūrai taikoma SESV 267 straipsnio pirma pastraipa.

ⁱ Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

- 2 Klausimas susijęs su 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (OL L 7, 2009, p. 1) 15 konstatuojamosios dalies, siejamos su 3 straipsnio a ir d punktais ir 5 straipsniu, išaiškinimu.

PAGRINDINĖS BYLOS ŠALYS

3 1. Ieškovas

4 Ieškovas yra [R. K.], <...> Sofija <...>

5 <...> [atstovavimas]

6 2. Atsakovai

7 Atsakovai yra:

8 [K. Ch.], <...> Kanada

9 [D. K.], <...> Kanada

10 [E. K.], <...> Kanada

11 <...> [atstovavimas]

ŠALIŲ REIKALAVIMAI

- 12 Pagrindinėje byloje nagrinėjamas [R. K.] prašymas dėl teismo nustatytų [K. Ch.], [D. K.] ir [E. K.] išlaikymo išmokų pakeitimo.
- 13 Kvebeko provincijos Aukščiausiojo Teismo Trebono apskrities šeimos bylų skyriaus sprendimu ieškovas buvo įpareigotas kas mėnesį mokėti po 613,75 Kanados dolerių (CAD) vaikų [D. K.] ir [E. K.] išlaikymui ir 2 727,50 CAD sutuoktinės [K. Ch.] išlaikymui.
- 14 Ieškovas prašo pakeisti priteistas išlaikymo išmokas: sumažinti išmoką [D. K.] išlaikymui nuo 613,75 CAD iki 180 levų (BGN) ir nutraukti išlaikymo išmokų mokėjimą [E. K.] ir [K. Ch.].

NACIONALINĖ TEISĖ

- 15 1. *Grazhdanski protsesualen kodeks* (Civilinio proceso kodeksas) <...>, toliau – CPK:
- 16 „Apeliacinių skundų pateikimas

274 straipsnis. 1. Apeliacinius skundus dėl teismo nutarčių leidžiama pateikti:

- 1) jei nutartimi užbaigiamas procesas ir
- 2) įstatyme aiškiai nustatytais atvejais.

17 Apeliacinio skundo nagrinėjimas ir sprendimas dėl apeliacinio skundo

278 straipsnis. <...>

2. Jei teismas panaikina skundžiamą nutartį, jis pats priima sprendimą dėl bylos esmės. Teismas gali rinkti įrodymus, jei mano, kad tai būtina.

3. Sprendimas dėl apeliacinio skundo yra privalomas žemesnės instancijos teismui. <...>“

18 2. Asmenų ir šeimos įstatymas <...>

19 „<...>

20 **2.** Sulaukę 18 metų, asmenys tampa pilnamečiais ir įgyja visišką veiksnumą priimti teises ir pareigas.

21 **3.** Jaunesni nei 14 metų asmenys yra nepilnamečiai.“

22 3. Šeimos kodeksas <...>

10 skyrius

IŠLAIKYMAS

23 „Teisė į išlaikymą

139 straipsnis. Asmuo, kuris yra nedarbingas ir negali išsilaikyti iš savo turto, turi teisę į išlaikymą.

24 Išlaikymo skolininkų eiliškumas

140 straipsnis. 1. Išlaikymo kreditorius gali reikalauti išlaikymo nurodyta seka:

- 1) iš vaikų ir sutuoktinio;
- 2) iš tėvų;
- 3) iš buvusio sutuoktinio;
- 4) iš anūkų ir proanūkių;
- 5) iš brolių ir seserų;

6) iš senelių ir tiesiosios aukštutinės giminystės linijos giminaičių.

<...>

25 Kelių išlaikymo kreditorių eiliškumas

141 straipsnis. Jei yra daugiau nei vienas išlaikymo kreditorius, išlaikymo skolininkas privalo mokėti išlaikymą šia eilės tvarka:

- 1) vaikams ir sutuoktiniui;
- 2) tėvams;
- 3) buvusiam sutuoktiniui;
- 4) anūkams ir proanūkiams;
- 5) broliams ir seserims;
- 6) seneliams ir tiesiosios aukštutinės giminystės linijos giminaičiams.

26 Išlaikymo dydis

142 straipsnis. 1. Išlaikymo dydis nustatomas atsižvelgiant į išlaikymo kreditoriaus poreikius ir išlaikymo skolininko galimybes.

2. Minimalus vaiko išlaikymo dydis sudaro ketvirtadalį nustatyto minimaliojo darbo užmokesčio.

27 Nepilnamečių vaikų išlaikymas

143 straipsnis. 1. Kiekvienas iš tėvų pagal savo galimybes ir turtinę padėtį privalo užtikrinti vaiko vystymuisi būtinas gyvenimo sąlygas.

2. Tėvai privalo išlaikyti savo nepilnamečius vaikus nepriklausomai nuo to, ar jie gali dirbti ir išsilaikyti iš savo turto.

3. Tėvai privalo išlaikyti ir ne šeimoje gyvenantį vaiką.

4. <...> [priedas prie išlaikymo vaiko specialiesiems poreikiams]

28 Išlaikymas besimokantiems pilnamečiams vaikams

144 straipsnis. Tėvai privalo išlaikyti savo pilnamečius vaikus, kurie mokosi dieniniu tvarkaraščiu vidurinį išsilavinimą teikiančioje įstaigoje nustatytą mokymosi laikotarpį, iki jiems sukaks dvidešimt metų, arba aukštojo mokslo įstaigoje, iki jiems sukaks dvidešimt penkeri metai, jeigu jie nepajėgia išsilaikyti iš savo darbo ar turto pajamų, o tėvams išlaikymas nekelia ypatingų sunkumų.

29 Buvusio sutuoktinio išlaikymas

145 straipsnis. 1. Teisę į išlaikymą turi sutuoktinis, kuris nėra kaltas dėl santuokos nutraukimo.

2. Išlaikymas mokamas ne ilgiau kaip trejus metus nuo santuokos nutraukimo, išskyrus atvejus, kai šalys susitaria dėl ilgesnio laikotarpio. Teismas gali pratęsti išlaikymo laikotarpį, jei išlaikomo asmens padėtis yra ypač sunki, o išlaikymas jo skolininkui nekelia ypatingų sunkumų.

3. Sudaręs naują santuoką, buvęs sutuoktinis netenka teisės į išlaikymą.

30 Piniginių išlaikymo išmokų mokėjimas

146 straipsnis. 1. Piniginė išmoka mokama kas mėnesį. Jei vėluojama mokėti, mokamos įstatyme nustatytos palūkanos.

<...>

31 Teisės į išlaikymą atsisakymas

147 straipsnis. Iš anksto pareikštas teisės į išlaikymą atsisakymas yra niekinis.

32 Įskaitymo draudimas

148 straipsnis. Išlaikymo prievolei įskaitymas negali būti taikomas.

33 Išlaikymas atgaline data

149 straipsnis. Išlaikymo atgaline data gali būti reikalaujama ne daugiau kaip už vienus metus iki ieškinio pareiškimo.

34 Išlaikymo prievolės pakeitimas ir nutraukimas

150 straipsnis. Pasikeitus aplinkybėms, priteistas išlaikymas arba priemokos gali būti pakeisti arba panaikinti.

35 <...> [151 straipsnis. Teisės į išlaikymą pabaiga]

<...>“

36 4. Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo (Tarptautinės privatinės teisės kodeksas, toliau – KMChP) <...>

37 „Bendroji jurisdikcija

4 straipsnis. 1. Bulgarijos teismai ir kitos Bulgarijos įstaigos turi tarptautinę jurisdikciją, jeigu:

1) atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, registruota buveinė arba pagrindinis administracijos centras yra Bulgarijos Respublikoje;

2) ieškovas arba pareiškėjas yra Bulgarijos pilietis arba juridinis asmuo pagal Bulgarijos teisę.

38 **Jurisdikcija išlaikymo byloje**

11 straipsnis. Bulgarijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti ieškinius dėl išlaikymo, išskyrus 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus atvejus, ir tada, kai išlaikymo kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta yra Bulgarijoje.

39 **Išimtinė jurisdikcija**

22 straipsnis. Bulgarijos teismų ir kitų institucijų tarptautinė jurisdikcija yra išimtinė tik tais atvejais, kai tai aiškiai numatyta.

40 **Numanomas Bulgarijos teismų jurisdikcijos nustatymo pagrindas**

41 **24 straipsnis.** <...> Jeigu Bulgarijos teismų jurisdikcija gali būti nustatyta susitarimu pagal 23 straipsnio 1 dalį, ji gali būti grindžiama, net jei tokio susitarimo nėra, tuo, kad atsakovas per atsiliepimo į ieškinį pateikimo terminą aiškiai arba konkludentiniais veiksmais atvyksta į teismą dėl bylos nagrinėjimo iš esmės.

42 **Jurisdikcija pasikeitus aplinkybėms**

27 straipsnis. 1. Jei teismas turi tarptautinę jurisdikciją bylos iškėlimo metu, ji išlieka nepaisant bylos nagrinėjimo metu *a posteriori* išnykusių jurisdikcijos įgyvendinimo sąlygų.

2. Jei teismas neturi tarptautinės jurisdikcijos bylos iškėlimo metu, ji gali būti nustatyta atsiradus jurisdikcijos pagrindui bylos nagrinėjimo metu.“

43 **5. Nacionalinė jurisprudencija**

44 5.1. **2015 m. birželio 1 d. *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija; toliau – VKS) sprendimas Nr. 131** <...>, kuriuo priimtas galutinis sprendimas dėl prašymo sumažinti K. valstijos Aukščiausiojo Teismo (Jungtinės Amerikos Valstijos) priteistą išlaikymą, kuris buvo sprendimo, apskūsto VKS, dalykas.

45 *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas) skundžiamame sprendime konstatavo, kad turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl minėto prašymo (pagal *KMChP* 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą, nes prašymas buvo pateiktas prieš įsigaliojant Tarybos reglamentui (EB) Nr. 4/2009), nurodė, kad taikytina Bulgarijos teisė (*KMChP* 87 straipsnio 2 dalis) ir atmetė prašymą kaip nepagrįstą. Ieškovas, 1996 m. sausio 28 d. gimusios atsakovės tėvas, su šeima gyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose, kur jo dukra po skyrybų liko su savo motina ir toliau mokėsi. 2007 m. jis paliko darbą ir grįžo į Bulgariją. [*Sofiyski gradski sad*] <...> sprendimu <...> K. valstijos Aukščiausiojo Teismo sprendimas dėl

išlaikymo <...> buvo pripažintas ir paskelbtas vykdytinu tiek, kiek juo A. E. K. buvo įpareigotas kas mėnesį nuo 2007 m. rugsėjo 1 d. mokėti 1 309 USD mažamečio vaiko M. A. K., gyvenančio <...> JAV, išlaikymui. Teismas atsisakė pakeisti priteistos išlaikymo sumos dydį motyvuodamas tuo, kad suma nustatyta atsižvelgiant į vaikui būtinas pragyvenimo lėšas pagal pragyvenimo lygį šalyje, kurioje vaikas gyveno su tėvais ir kurioje liko gyventi po santuokos nutraukimo; į šias aplinkybes ir turėtų būti atsižvelgiama nustatant išlaikymą. Aplinkybės, kad ieškovas turi dar vieną nepilnametį vaiką (gimusį 2012 m. rugsėjo 3 d.), toliau nagrinėti nebūtina, nes jis šiuo metu neprivalo išlaikyti dabar jau pilnamečio vaiko M. Kita vertus, ieškovas savo noru paliko gerai apmokamą darbą Jungtinėse Amerikos Valstijose, o grįžęs į Bulgariją galėjo mokėti nustatytą išlaikymą: kelis kartus pakeitė darbą, daug uždirbdavo pagal pragyvenimo lygį šalyje, gaudavo dideles išeitines išmokas nutraukus darbo sutartis ir didelį darbo užmokestį, 2010 m. pardavė savo nekilnojamąjį turtą. Teismas pažymėjo ir tai, kad tėvų prievolė išlaikyti savo nepilnamečius vaikus pagal CPK 143 straipsnio 2 dalį taikoma be apribojimų, neatsižvelgiant į pačių tėvų darbingumą ar galimybes išsilaikyti iš savo turto, o vieno iš tėvų, kuris privalo teikti išlaikymą, pajamų sumažėjimas ar įsidarbinimas kvalifikacijos neatitinkančiame darbe nelaikomas pagrindu keisti išlaikymo dydį, jei tai neleidžia įgyvendinti vaiko teisės į išlaikymą.

- 46 Sprendimą galima rasti internete šiuo adresu: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=ot-delo&id=50B246F1E99D0F28C2257E53004AF610>
- 47 **5.2. 2013 m. spalio 7 d. VKS sprendimu Nr. 301** <...> konstatuota, kad skundžiamas sprendimas dėl apeliacinio skundo yra nepriimtinas, nes ieškovo A. B. A. ir R. D. G. santuoka pirmojoje instancijoje buvo nutraukta 2006 m. kovo 3 d. Ispanijos Karalystės teismo sprendimu <...>, kuriuo ieškovas taip pat buvo įpareigotas mokėti savo nepilnamečiai dukrai (atsakovė A. B. D.) 250 EUR dydžio mėnesinę išlaikymo išmoką. Teismo sprendimo priėmimo metu ir ieškovo, ir atsakovės įprastinė gyvenamoji vieta buvo Ispanijoje – valstybėje narėje, kaip tai suprantama pagal Reglamentą (EB) Nr. 4/2009. 2008 m. gruodžio 9 d. *Okrazhen sad Targovishte* (Tirgovištės apygardos teismas, Bulgarija) nutartimi Nr. 35 <...> Ispanijos teismo sprendimas buvo paskelbtas vykdytinu Bulgarijos Respublikos teritorijoje. Tuo metu ieškovas pakeitė savo įprastinę gyvenamąją vietą ir apsigyveno Bulgarijoje, apribojo savo galimybes užsidirbti ir negalėjo mokėti Ispanijos teismo nustatyto dydžio išlaikymo. Taigi Bulgarijos teismui buvo pateiktas prašymas sumažinti išlaikymo sumą, kurią ieškovas turėjo mokėti savo nepilnamečiai dukrai, nuo 250 EUR iki 80 BGN.
- 48 Grįsdamas savo sprendimą, VKS nurodė, kad vien iš prašyme pateiktų argumentų ir reikalavimų matyti, jog pagal Reglamento (EB) Nr. 4/2009 8 straipsnio 1 dalį Bulgarijos teismas neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl tokio prašymo. Jeigu kitos valstybės narės teismas priteisė tam tikrą išlaikymo sumą, o išlaikymo kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta nepasikeitė, išlaikymo skolininkas negali prašyti, kad šį sprendimą pakeistų kitos valstybės narės teismas. Tai leidžiama tik Reglamento (EB) Nr. 4/2009 8 straipsnio 2 dalyje nustatytais išimtiniais atvejais,

o jie neapima išlaikymo skolininko (šiuo atveju – ieškovo) įprastinės gyvenamosios vietos pakeitimo. Dar atsiliepime į ieškinį atsakovės teisinis atstovas teigė, kad Bulgarijos teismas neturi jurisdikcijos, nes atsakovės įprastinė gyvenamoji vieta yra Ispanijos Karalystėje. Šis faktas buvo aiškus iš bylos medžiagos ir šalys jo neginčijo. Nei teigta, nei nustatyta, kad buvo aplinkybių, kurios leistų taikyti kurią nors iš Reglamento (EB) Nr. 4/2009 8 straipsnio 2 dalyje numatytų išimčių, todėl Bulgarijos teismas privalėjo *ex officio* nustatyti ir konstatuoti, kad neturi jurisdikcijos. To nepadaręs ir ginčą išnagrinėjęs iš esmės, teismas priėmė nepriimtina sprendimą, o tai yra kasacinio skundo pagrindas, kaip tai suprantama pagal CPK 281 straipsnio 2 punktą. Taigi konstatuota, kad toks sprendimas turi būti panaikintas, juo grindžiamas vykdymas – nutrauktas, o atsakovei padengtos bylinėjimosi išlaidos.

49 Šį sprendimą galima rasti *Varhoven kasatsionen sad* interneto svetainėje: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=otdelo&id=B9C4C9AEE38E5D30C2257BFD0028FA2C>

50 **5.3. 2012 m. rugsėjo 10 d. VKS sprendimas Nr. 313 <...>**

Pagal 2011 m. rugsėjo 28 d. VKS sprendimą Nr. 280 <...> išlaikymo kreditoriaus poreikiai nustatomi pagal jo įprastas gyvenimo sąlygas, atsižvelgiant į jo amžių, išsilavinimą ir kitas konkrečiu atveju svarbias aplinkybes, o išlaikymo skolininko mokėjimo pajėgumas – pagal jo pajamas, turtą ir kvalifikaciją. Abu tėvai privalo išlaikyti savo nepilnamečius vaikus pagal kiekvieno iš jų galimybes, turi būti įvertinama ir vaiko priežiūra, kurią vykdo vienas iš tėvų, auginantis vaiką.

Šį sprendimą galima rasti *Varhoven kasatsionen sad* interneto svetainėje: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=otdelo&id=133E725004D449DDC2257919004148A5>

51 **FAKTINĖS APLINKYBĖS**

52 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme nagrinėjamos pagrindinės bylos dalykas yra [R. K.] ieškinys savo buvusiai sutuoktinei [K. Ch.], dukrai [D. K.] ir sūnui [E. K.] dėl teismo nustatytų išlaikymo išmokų pakeitimo.

53 Ieškovas yra Bulgarijos pilietis, kuris Kvebeko provincijos Aukščiausiojo Teismo Trebono apskrities šeimos bylų skyriaus sprendimu buvo įpareigotas kas mėnesį mokėti savo dviejų nepilnamečių vaikų, Kanados ir Bulgarijos piliečių, išlaikymui po 613,75 CAD, taip pat 2 727,50 CAD buvusios sutuoktinės, Kanados pilietės, išlaikymui. Sprendimas yra galutinis.

54 Ieškovas teigia, kad išlaikymas buvo priteistas sprendimu, kuriuo buvo nutraukta [R. K.] ir [K. Ch.] santuoka, taip pat išspręstas naudojimosi tėvų valdžia ir vaikų išlaikymo klausimas. Ieškinio pareiškimo metu jo gyvenamoji vieta yra Bulgarijos Respublikoje, Sofijoje.

- 55 Ieškovas nurodo, kad jo sūnus [E. K.] yra pilnametis, tačiau dėl minėto sprendimo jis ir toliau turi mokėti išlaikymą.
- 56 Nuo 2018 m. pabaigos ieškovas yra bedarbis ir neturi nei kilnojamojo, nei nekilnojamojo turto. Kanadoje jis paprašė suteikti jam bankrutuojančio asmens statusą, o 2018 m. birželio 21 d. <...> licencijuoto bankroto administratoriaus išduotu pažymėjimu dėl atleidimo nuo likusių skolų buvo paskelbtas bankrutavusiu. 2019 m. jis išvyko iš Kanados ir apsigyveno Sofijoje.
- 57 Bylą nagrinėjanti kolegija bandė įteikti teisinius dokumentus atsakovams Kanadoje ieškinyje nurodytu adresu pasinaudodama savitarpio teisine pagalba, tačiau tuo adresu jų nepavyko rasti. Todėl informacija apie šaukimą į teismą buvo pateikta atsakovams jų deklaruotu adresu Bulgarijoje, jiems paskirtas globėjas *ad litem*.
- 58 Globėjo *ad litem* pateiktame atsiliepime į ieškinį teigiama, kad Bulgarijos teismas neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl pareikštų reikalavimų. Šis prieštaravimas grindžiamas tuo, kad atsakovų įprastinė gyvenamoji vieta yra ne Bulgarijos Respublikoje.
- 59 2023 m. kovo 6 d. Nutartimi Nr. 20082014 byla nagrinėjanti kolegija nutraukė bylą, motyvuodama tokį sprendimą tuo, kad Bulgarijos teismas neturi jurisdikcijos. Nutarties motyvuose daroma nuoroda į Tarybos reglamento Nr. 4/2009 15 konstatuojamąją dalį: „Siekiant užtikrinti išlaikymo kreditorių interesų gynimą ir skatinti tinkamą teisingumo vykdymą Europos Sąjungoje, turėtų būti pritaikytos jurisdikcijos normos, nustatytos Reglamentu (EB) Nr. 44/2001. Ta aplinkybė, kad atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta yra trečiojoje valstybėje, nebeturėtų būti priežastis netaikyti Bendrijos normų dėl jurisdikcijos ir nebeturėtų būti nuostatų[,] nukreipiančių į nacionalinę teisę. Todėl šiame reglamente turėtų būti nustatyti atvejai, kuriais valstybės narės teismas gali pasinaudoti papildoma jurisdikcija.“ Nutartyje teigiama, kad reglamentas yra visuotinio taikymo, taikomas ir trečiosioms šalims, pavyzdžiui, Kanadai.
- 60 Dėl nutarties nutraukti bylą ieškovas pateikė apeliacinį skundą *Sofiyski gradski sad* ir prašė panaikinti nutartį. Atsakovai atsiliepime į apeliacinį skundą teigia, kad skundžiama nutartis yra teisėta, ir pritaria teismo motyvams.
- 61 2023 m. rugpjūčio 1 d. Nutartimi Nr. 9114 <...> *Sofiyski rayonen sad* nutartis panaikinta, byla grąžinta nagrinėti iš naujo. *Sofiyski gradski sad* nurodė, kad atsakovai, t. y. ieškovo ir apelianto vaikai, yra Bulgarijos piliečiai, nuolat gyvenantys Kanadoje.
- 62 Teismo teigimu, atsižvelgiant į tai, kad Kanada nėra Europos Sąjungos narė, Reglamento (EB) Nr. 4/2009 3 ir paskesniuose straipsniuose įtvirtintos jurisdikcijos nuostatos (nutartyje per klaidą nurodytas reglamento 4 straipsnis) netaikomos. Be to, šio reglamento 15 konstatuojamojoje dalyje kalbama apie „išlaikymo kreditorių“ galimybę išieškoti išlaikymo išmokas ir tuo atveju, jei „atsakovo“ įprastinė gyvenamoji vieta yra trečiojoje valstybėje, taigi ši

konstatuojamoji dalis susijusi ne su išlaikymo skolininkų, o su išlaikymo kreditorių teisėmis. Taigi reikia remtis sąvokos „kreditorius“ apibrėžtimi reglamento 2 straipsnio 10 punkte, pagal kurią kreditorius yra bet kuris „fizinis asmuo, kuriam privaloma mokėti išlaikymo išmokas arba kuris reikalauja, kad jos būtų jam mokamos“ (tie patys argumentai Sprendime byloje *M P A*, C-501/20). Reglamento 15 konstatuojamoji dalis yra tiesiogiai susijusi su reglamento 6 straipsniu dėl valstybės narės papildomos jurisdikcijos, o ne su 3 straipsniu, kuris netaikomas visa apimtimi, nes jame atskiriama valstybių narių jurisdikcija.

- 63 Dėl pirmiau nurodytų priešasčių buvusiai ieškovo sutuoktinei, kuri yra Kanados pilietė, Sąjungos teisė netaikoma.
- 64 Bylos šalių teisiniams santykiams netaikomos jokios tarptautinių sutarčių nuostatos, nes nenustatyta, kad abi valstybės būtų sudariusios sutartį išlaikymo prievolių srityje.
- 65 Vadinasi, jurisdikcija nagrinėti bylą turi būti nustatoma pagal Bulgarijos Respublikos tarptautinės privatinės teisės kodekso nuostatas. Pagal *KMChP* 11 straipsnį, siejamą su 4 straipsnio 1 dalies 2 punktu, jurisdikciją priimti sprendimą dėl tokio Bulgarijos piliečio ieškinio, koks nagrinėjamas šioje byloje, turi Bulgarijos teismas.
- 66 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas nesutinka su *Sofiyski gradski sad* nutartyje išdėstyta nuomone. Teismas abejoja, ar išsprendus šį teisinį ginčą pagal privalomus apeliacinės instancijos teismo nurodymus nebūtų pažeistos Sąjungos, visų pirma Reglamento Nr. 4/2009, teisės normos dėl tarptautinės jurisdikcijos.
- 67 Remiantis 2007 m. Hagos konvencijos dėl išlaikymo išmokų taikymo lentele (<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=131>), Kanados Kvebeko provincijai ši konvencija netaikoma. Nuo 2024 m. vasario 1 d. Konvencija bus taikoma Ontarijo provincijoje, kurioje yra atsakovų adresas (tiesa, neaišku, ar ten yra ir jų įprastinė gyvenamoji vieta).
- 68 RYŠYS SU SAJUNGOS TEISE, IŠAIŠKINIMO POREIKIS**
- 69 Reikia pažymėti, kad nagrinėjama tarpvalstybinį elementą turinti civilinė byla, nes atsakovai yra Kanados piliečiai, o ieškovo vaikai turi dar ir Bulgarijos pilietybę.
- 70 Bylą nagrinėjančiai kolegijai kyla keli klausimai dėl savo jurisdikcijos šiose bylose, t. y. visų pirma ar apeliacinės instancijos teismas teisingai nusprendė, kad reglamento 15 konstatuojamoji dalis gali būti pagrindas netaikyti reglamento santykiams tarp Sąjungos valstybės narės teritorijoje gyvenančių ir joje negyvenančių asmenų. Verta paminėti, kad reglamentas gali būti visuotinai taikomas, nepriklausomai nuo to, ar yra santykių su trečiosios valstybės piliečiais, todėl jis turėtų būti laikomas taikytinu. Taigi reikia išnagrinėti, ar Bulgarijos teismo jurisdikcija gali būti nustatyta pagal Reglamento Nr. 4/2009 6 straipsnį, jei

viena iš šalių turi valstybės, kuri nėra Europos Sąjungos narė, pilietybę, o išlaikymo kreditorius yra trečiosios šalies pilietis.

- 71 Atsižvelgiant į apeliacinio teismo argumentus, reikia išsiaiškinti ir tai, ar sąvoka „ieškiniai dėl išlaikymo išmokų“, kuri turi lemiamą reikšmę nustatant materialinę reglamento taikymo sritį, turi būti suprantama kaip apimanti ir ieškinius dėl išlaikymo išmokų pakeitimo sumažinant išmokas. Abejonių kyla dėl reglamento 9–11 konstatuojamosiose dalyse išreikšto tikslo apginti išlaikymo kreditorius, o ne išlaikymo skolininkus. Kaip matyti ir iš 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Sanders* sujungtose bylose C-400/13 ir C-408/13, 25–27 punktų, reglamentas turi būti aiškinamas būtent taip. Taigi kyla klausimas, ar reglamente nustatytos jurisdikcijos taisyklės, išskyrus 8 straipsnį, taikytinos bylose, kuriose prašoma sumažinti priteisto išlaikymo sumą, atsižvelgiant į tai, kad poveikis daromas ne tik išlaikymo skolininkų, bet ir išlaikymo kreditorių interesams. Jei šio reglamento taisyklės nebūtų taikomos, galėtų būti taikomos nacionalinės jurisdikcijos taisyklės, pagal kurias išlaikymo kreditoriui būtų suteikiama daug platesnė galimybė rinktis bylos iškėlimo vietą, todėl apsiginti pažeidžiamais išlaikymo kreditoriams taptų sunkiau.
- 72 Dėl reglamento 8 straipsnio 1 dalies, pagal kurią procesas dėl išlaikymo išmokų keitimo negali būti pradėtas kitos nei išlaikymo kreditoriaus įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisme, taikymo bylą nagrinėjanti kolegija mano, kad šiuo metu ji negali taikyti šios nuostatos, nes Kanada iki 2024 m. vasario 1 d. nėra prisijungusi prie 2007 m. Hagos konvencijos. Šiaip ar taip, Kvebeko provincijai Konvencija netaikoma ir po šios datos, o teismui nagrinėjamu atveju (nežinant dabartinio atsakovo adresu Kanadoje) kyla didelių sunkumų nustatyti, kur yra įprastinė išlaikymo kreditorių gyvenamoji vieta: Kvebeko provincijoje ar Ontarijo provincijoje, kuriai Konvencija bus taikoma. Bet kuriuo atveju kelių Kanados provincijų prisijungimas prie 2007 m. Hagos konvencijos neturi reikšmės prejudiciniam klausimams, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui priimant sprendimą byloje šiuo metu yra privalomos *Sofiyski gradski sad* išvados, o reglamentas, šio teismo nuomone, apskritai netaikytinas byloms, kurių šalis yra Kanados piliečiai.
- 73 Jei reglamentas būtų taikomas ieškiniams dėl išlaikymo išmokų sumažinimo, taip pat reikėtų išsiaiškinti, ar papildoma jurisdikcija pagal 6 straipsnį taikoma ir tuo atveju, kai du atsakovai yra ne tik tos pačios, bet ir kitos valstybės piliečiai. Atrodo, kad 6 straipsniu siekiama nustatyti jurisdikciją remiantis bendra šalių pilietybe kaip vieninteliu galimu siejamuoju veiksniu tuo atveju, kai nėra jokio kito Sąjungos ar asocijuotųjų valstybių teismo, kuris galėtų priimti sprendimą dėl ieškinio; be to, taip siekiama jau nurodyto tikslo suteikti išlaikymo kreditoriui galimybę pareikšti savo reikalavimus teisme, kuris gali priimti veiksmingą sprendimą dėl šių reikalavimų. Vis dėlto atrodo, kad tais atvejais, kai išlaikymo kreditorius gyvena ne Sąjungos valstybėje narėje, o ieškinys reiškiamas ne dėl išlaikymo išmokų priteisimo, o dėl jų pakeitimo sumažinant išmokas, bendra pilietybė yra ne pranašumas, o trūkumas: nors išlaikymo kreditorius nėra glaudžiai susijęs su savo antrosios pilietybės valstybe, jis turėtų gintis šios valstybės teisme.

Atsižvelgiant į tai, neatrodo, kad 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *R/P, C-468/18*, 30 ir 45 punktuose pateikti argumentai apsaugo pažeidžiamą išlaikymo kreditorių, todėl būtina išnagrinėti, ar žodžių junginys „kurios piliečiai yra abi šalys“, kaip tai suprantama pagal reglamento 6 straipsnį, reiškia, kad išlaikymo kreditoriaus ir išlaikymo skolininko pilietybės visiškai sutampa, ar ši nuostata gali būti taikoma ir daugybinės pilietybės, kai šalys nėra tų pačių šalių piliečiai, atveju.

- 74 Galiausiai reikia išnagrinėti, ar ieškinys dėl išlaikymo išmokų sumažinimo gali būti reiškiamas remiantis reglamento 7 straipsnyje įtvirtintomis *forum necessitatis* nuostatomis. Pagal Reglamento (EB) Nr. 4/2009 16 konstatuojamąją dalį ši nuostata taikoma, kai nėra galimybės kreiptis į teismą, kuris būtų kompetentingas pagal kitas jurisdikcijos taisykles, arba kai ieškovas pagrįstai negali kreiptis į šį teismą, o tai reiškia, kad turi būti susiklosčiusios „išimtinės aplinkybės“. Taigi kyla klausimas, ar taip nėra siekiama sudaryti palankesnių sąlygų tik išlaikymo kreditoriams, bet ne išlaikymo skolininkams, kuriems, atrodo, negali būti susiklostę išimtinių aplinkybių, kuriomis išlaikymo išmokos jiems reikėtų jų gyvenimo išlaidoms būtiniausią sumą. Pažymėtina, kad tokia jurisdikcija nenumatyta jokiuose kituose reglamentuose, reglamentuojančiuose tarptautinę jurisdikciją civilinėse ir komercinėse bylose.
- 75 **PRAŠYMĄ PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ TEIKIANČIO TEISMO NUOMONĖ**
- 76 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančios teismo kolegijos nuomone, Bulgarijos teismas neturi jurisdikcijos nagrinėti bylos dėl toliau nurodytų priežasčių.
- 77 Ieškovas, Bulgarijos pilietis, pateikė prašymą sumažinti arba nutraukti išlaikymo išmokas, kurias buvo įpareigotas mokėti kaip išlaikymo skolininkas Kanados Kvebeko provincijos Aukščiausiojo Teismo sprendimu. Du iš atsakovų, jo vaikai, turi dvigubą – Bulgarijos ir Kanados – pilietybę, tačiau jų įprastinė gyvenamoji vieta yra Kanadoje. Išlaikymo kreditorių interesus atitinka bylos nagrinėjimas įprastinėje jų gyvenamojoje vietoje, tačiau šiuo metu nėra aišku, ar taikomas reglamento 8 straipsnis, kuriame numatytos išimtys, o apeliacinės instancijos teismas, kurio sprendimas privalomas, yra pripažinęs priešingai. Šiomis aplinkybėmis išlaikymo kreditorius yra asmuo, turintis teisę į išlaikymą, taigi – silpnesnioji proceso šalis. Viena iš šalių tuo metu, kai buvo pareikštas ieškinys, buvo nepilnametis vaikas. Vaiko interesus geriausiai atitinka proceso vykdymas įprastinės gyvenamosios vietos valstybėje.
- 78 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančios teismo kolegijos nuomone, Bulgarijos teismų jurisdikcija dėl buvusios sutuoktinės, kuri yra Kanados pilietė, negali būti nustatyta remiantis Reglamente (EB) Nr. 4/2009 įtvirtintais kriterijais.
- 79 Dėl aplinkybės, kad ieškovas yra išlaikymo skolininkas, neturėtų būti nukrypstama nuo jurisdikcijos pagal reglamentą ir taikoma jurisdikcija pagal nacionalinę teisę, visų pirma remiantis *KMChP* nuostatomis, kaip savo nutartyje

pažymėjo *Sofiyski gradski sad*, nurodydamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui priimti sprendimą byloje ir teigdamas, kad jis turi jurisdikciją visų trijų atsakovų atžvilgiu. Reglamentu visiškai pakeičiamos *KMChP* įtvirtintos jurisdikcijos taisyklės išlaikymo prievolių srityje; prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, toks suvienodinimas yra būtinas ir svarbus išlaikymo kreditorių apsaugai.

Remdamasis šiais motyvais, *Sofiyski rayonen sad*

PRIIMA ŠIĄ NUTARTĮ:

Pagal SESV 267 straipsnį **Europos Sąjungos Teisingumo Teismui** pateikiami šie **prejudiciniai klausimai**:

1. Ar 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje 15 konstatuojamoji dalis turi būti aiškinama taip, kad:

jai neprieštaruja nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią tarptautinė teismų jurisdikcija nagrinėti ieškinius dėl išlaikymo išmokų asmenims, kurių įprastinė gyvenamoji vieta yra trečiojoje valstybėje (šiuo atveju – Kanadoje), nustatoma pagal nacionalinę teisę, o ne pagal reglamentą?

2. Ar Reglamento (EB) Nr. 4/2009 3 ir 8 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad:

jiems neprieštaruja nacionalinė jurisprudencija, pagal kurią sąvoka „ieškiniai dėl išlaikymo išmokų“ neapima ieškinių dėl išlaikymo išmokų sumažinimo, o reglamento 3–6 straipsniai taikomi tik ieškiniams dėl išlaikymo išmokų priteisimo?

3. Ar Reglamento (EB) Nr. 4/2009 6 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad sąvoka „kurios piliečiai yra abi šalys“ apima ir situacijas, kai viena ar kelios šalys turi dvigubą pilietybę, ar ji apima tik visiškai identišką pilietybės atvejus?

4. Ar Reglamento (EB) Nr. 4/2009 7 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad:

pagal jį leidžiama „išimtinėmis aplinkybėmis“ laikyti situaciją, kai išlaikymo skolininkas pareiškia ieškinį dėl išlaikymo išmokų sumažinimo, o išlaikymo kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta yra trečiojoje valstybėje ir jis neturi jokio kito ryšio su Sąjunga, išskyrus savo pilietybę?

<...>

<...> [procesiniai klausimai]